

A könyvtárosok és a Web: beszámoló egy tanulmányútról

A szerző észak-amerikai tanulmányútján és két konferencián (*A Mosaic és a Web: második nemzetközi WWW-konferencia '94, Chicago*; és *Online/CD-ROM '94, San Francisco*) keresett választ a következő kérdésekre:

- Milyen kihívások elé állítja a Web a könyvtárosokat?
- Hogyan válaszolnak a könyvtárosok ezekre a kihívásokra?

Változások és a könyvtárak szerepe a Weben

Általánosan elfogadott tény, hogy a könyvtárosoknak egyre inkább szerepet kell játszaniuk a hálózati információ szervezésében. Tisztázatlan kérdés azonban, hogy milyen szolgáltatásokat kell nyújtania a könyvtárnak ezen a téren. Kell-e például hozzáférést biztosítani az elektronikus levelezéshez is, vagy csak más könyvtári OPAC-okhoz, egyéb információs rendszerekhez. A könyvtárosok félnek attól, hogy az olvasók általuk ellenőrizetlen információkhoz jutnak az Interneten. Már a kártyakatalógusok bevezetésekor is hasonló félelmek voltak tapasztalhatóak, ezeken azonban túltették magukat.

A hagyományos könyvtárakban kidolgozott mechanizmusa volt a fizikai dokumentumok kiválasztásának, beszerzésének, feldolgozásának. Az elektronikus információ, a Weben történő „gyarapítás” azonban már zavarba ejtő választékot kínál. Néhány lehetőség ezekből:

- letöltés és kinyomtatás,
- letöltés és tárolás lemezen,
- letöltés és elérhetővé tétel a helyi hálózaton,
- távoli Internet-forrásokra való utalás.

A könyvtárak presztízsét az adott környezetben sokszor az általuk tárolt dokumentumok fizikai mennyisége határozta meg, pl. egy egyetemen. Az elektronikus forrásokkal kapcsolatban felvetődött az a félelem, hogy ez a fajta „virtuális gyarapítás” csökkentheti a könyvtár súlyát az intézményen belül.

Az olvasók sokszor otthonosabban kezelik az új technikát, mint az őket kiszolgáló könyvtárosok. Ez mindenképpen a könyvtárosok technikai ismeretének, készségének a fejlesztését követeli meg.

A Weben található hatalmas információteleg visszakeresése komoly akadályokba ütközik. Az egyszerű indexelő szolgáltatások legfeljebb az egy-egy kulcsszó szerinti visszakeresést támogatják, de összetettebb kérdések feltételére már nem

alkalmasak. A könyvtárosoknak és a számítástechnikusoknak a közeljövőben mindenképpen együtt kell működniük a használhatóbb visszakeresési megoldások kifejlesztésében.

Válaszok az új kihívásokra

Az Interneten számos adatbázis érhető el, amelyet az online közvetítők jól ismernek. Ezenkívül a Web-források jóval komplexebb információval rendelkeznek, mint a hagyományos – általában bibliográfiai – adatbázisok. Az online adatbázisok könyvtáros általi közvetítése átalakulóban van. A könyvtárosnak egyre inkább tanácsadó és oktató szerepet kell felvállalnia, meg kell tanítania a végfelhasználót a releváns információ megkeresésére. Több helyen a közvetítő könyvtárosok Internet-instruktorokká váltak, e-mail, Gopher, WWW-kurzusokat szervezve a felhasználóknak.

A könyvtári Web szerver

A Web-szerkesztéssel új helyzetbe kerülnek a könyvtárosok. Míg hagyományosan csak gyűjtik és rendszerezik az információt, mostantól információ-előállítókká is válnak. A könyvtári Web szerverek alapvetően háromféle funkciót látnak el:

- Információt biztosítanak a könyvtárról.
- Információt biztosítanak az intézményről. Több egyetemen a könyvtári szerverek szolgáltatnak közhasznú információkat az egyetemről is (CWIS). Sok helyen erősítették meg a könyvtárak egyetemi helyzetüket azáltal, hogy biztosították az egyetem megjelenését az Interneten.
- Hozzáférést biztosítanak külső forrásokhoz. A könyvtári szakreferensek sok esetben készítettek tematikus gyűjteményt a külső, hálózati forrásokból.

Alapítalan a könyvtárosok félelme, hogy csökken a szerepük, elveszítik az uralmat a hálózati források felett. Kétségtelen, hogy felelősek szerepük újragondolásáért, újraformálásáért. Már nemcsak kommunikációra használják az Internetet, de mint Internet-konzultánsoknak is jövőjük van. A könyvtári szervezet is új funkciókat találhat a Web szerverek szerkesztésében, fejlesztésében.

/SMITH, A. G.: *Librarians and the web: a report on a study tour.* = *LASIE*, 25. köt. 1–2. sz. 1994. p. 4–15./

(Moldován István)